

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 4/2013 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 10 och 44 kap. i strafflagen samt av lagen om verkställighet av böter

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 12 februari 2013 regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av 10 och 44 kap. i strafflagen samt av lagen om verkställighet av böter (RP 2/2013 rd) till lagutskottet för beredning.

- lagstiftningsråd Jaakko Rautio, justitieministeriet
- polisinspektör Seppo Sivula, inrikesministeriet
- divisionschef Tauno Aalto, Rättsregistercentralen
- ledande förvaltningsfogde Jorma Niinivirta, Riksfogdeämbetet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att strafflagen och lagen om verkställighet av böter ändras.

Det föreslås att det kapitel i strafflagen som gäller förverkandepåföljder ändras så att man i ett sådant fall när vinningen av brott har dömts till staten och domen har verkställts, i stället för att väcka talan i domstol ska göra en ansökan hos Rättsregistercentralen om att skadestånd som motsvarar vinningen och som har bestämts av domstol ska betalas av statens medel. Det moment som gäller frågan föreslås bli kompletterat med bestämmelser om situationer där det finns flera ansökningar.

Det föreslås att regleringen av domstolsförelägganden om att avliva farliga djur, i det kapi-

tel i strafflagen som gäller brott som äventyrar andras hälsa och säkerhet, kompletteras så att ett föreläggande kan verkställas genast, om inte domstolen bestämmer något annat. Till lagen om verkställighet av böter fogas en bestämmelse om att ett föreläggande ska verkställas av polisen, med handräckning av en veterinär.

Det föreslås att bestämmelser om verkställighet av ett domstolsföreläggande med stöd av lagen om yttrandefrihet i masskommunikation om att ett nätmeddelande ska göras oåtkomligt och utplånas ska fogas till lagen om verkställighet av böter. Föreläggandet ska verkställas av en utmättningsman.

Lagarna avses träda i kraft den 1 maj 2013.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Propositionens syfte är att luckra upp förfarandet genom vilket vinningen av brott, som har dömts till staten, kan användas för att av statens medel betala skadestånd som motsvarar vinningen och som har bestämts av domstol. Den som har kränkts genom brottet ska i nuläget först få en dom genom vilken det privaträttsliga anspråket godkänns, och efter det kan han eller hon väcka talan mot staten och yrka på betalning av statens medel. Det föreslås att förfarandet görs lättare, så att man i stället för att väcka talan i första hand ska yrka på att få betalning av statens medel genom en skriftlig ansökan hos Rättsregistercentralen. Reformen minskar besväret och kostnaderna för den som ansöker om skadestånd

Ersättning kan betalas till målsäganden av statliga medel endast till det belopp som en förverkandepåföljd som motsvarar nyttan av brottet har verkställts. Det lönar sig därför inte för målsäganden att ansöka om ersättning om verkställandet inte ens delvis har gått att genomföra. Om målsäganden kunde få kännedom om detta före ansökan görs, skulle han eller hon besparas besvär och kostnader, då en resultatlös ansökan inte behöver göras. Uppgifter ur det bötesregister som Rättsregistercentralen upprätthåller enligt lagen om verkställighet av böter ska dock enligt lagens 50 § hållas hemliga. Därför föreslår lagutskottet att 10 kap. 11 § i strafflagen på det sätt som förklaras nedan kompletteras med en bestämmelse om målsägandens rätt att få information om verkställighet av en förverkandepåföljd.

Utfrågningen av sakkunniga aktualiserade frågan om staten är skyldig att betala ränta på målsägandens fordran och om Rättsregistercentralen är skyldig att ersätta de kostnader som ansökan om ersättning förorsakar den som ansöker.

Lagutskottet konstaterar att räntelagen (633/1982), som tillämpas som allmän lag på ränta på penninggäld, inte kan tillämpas på målsägandens fordran eftersom det inte finns det slags skuldförhållande mellan målsäganden och

staten som avses i lagen. När det inte heller finns någon specialbestämmelse om skyldighet att betala ränta i dessa fall, uppstår ingen skyldighet att betala ränta. Dessutom kan ersättning till målsäganden betalas av statliga medel endast till det belopp som förverkandepåföljden har verkställts. På så sätt kan skyldigheten att betala ränta resultera i ett behov av att använda andra statliga medel för att täcka fordran, vilket inte kan anses stämma överens med lagens syfte.

När det gäller kostnadsersättning till den som ansöker om ersättning anser lagutskottet att det är fråga om ett ärende av unik karaktär (*sui generis*). Tingsrätten är den behöriga instans där ändring i en förvaltningsmyndighets beslut ska sökas. Ärendet kan således inte betraktas som ett ordinärt tvistemål eller ett brottmål. Därför kan rättegångsbestämmelser som gäller dessa ärenden inte tillämpas. Eftersom det inte heller föreskrivs separat om rättegångskostnader, ansvarar parterna för sina egna kostnader. Ändå påpekar utskottet att den som söker ersättning kan få rättshjälp av statliga medel för behandlingen i Rättsregistercentralen och i domstolen enligt rättshjälpslagen (257/2002).

Enligt 44 kap. 15 § i strafflagen kan domstolen bestämma att ett djur som är farligt för människor ska avlivas, om detta är befogat på grund av att djuret är farligt. Bestämmelsen föreslås nu bli kompletterad så att föreläggandet kan verkställas genast, om inte domstolen bestämmer något annat. Till lagen om verkställighet av böter fogas en bestämmelse om vilken myndighet som ansvarar för att verkställa ett föreläggande av domstolen om att avliva ett farligt djur. Föreläggandet ska verkställas av polisen med handräckning av en veterinär. Samtidigt kompletteras lagen om verkställighet av böter med bestämmelser om verkställighet av ett domstolsföreläggande med stöd av lagen om yttrandefrihet i masskommunikation om att ett lagstridigt nätmeddelande ska göras oåtkomligt och utplånas. Föreläggandet ska verkställas av en utmätningsman. I båda fallen görs ansökan om verkställighet av Rättsregistercentralen.

Lagutskottet anser att lagändringarna i propositionen förtydligar både bestämmelsen om att avliva djur och bestämmelsen om att ett lagstridigt nätmeddelande ska göras oåtkomligt och utplånas. Det framgår efter det tydlig av lagen dels vilken myndighet som ska verkställa, dels vilken myndighet som ska ansöka om verkställighet.

Sammantaget anser utskottet propositionen vara behövlig och angelägen. Det tillstyrker lagförslagen, men med följande kommentarer och ändringsförslag.

Detaljmotivering

1. Lag om ändring av 10 och 44 § i strafflagen

11 §. *Särskilda bestämmelser.* Med hänvisning till de allmänna motiveringarna ovan föreslår lagutskottet att paragrafen kompletteras med en bestämmelse om att målsäganden har rätt att av Rättsregistercentralen få information om verk-

ställandet av en förverkandepåföljd för sin ansökan trots vad som föreskrivs någon annanstans i lag om sekretess. Rätten att få information gäller inte förverkandepåföljder i allmänhet utan endast de fall då den egendom som erhållits genom verkställigheten kan användas för att täcka skadeståndet.

2. Lag om ändring av lagen om verkställighet av böter

2 §. *Påföljders verkställbarhet.* Lagutskottet föreslår att termen verkställigheten i paragrafens 5 mom. ersätts med termen verkställbarheten, för momentets interna terminologiska enhetlighets skull.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslagen med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av 10 och 44 kap. i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i strafflagen (39/1889) 10 kap. 10 § 1 mom. 2 punkten och 11 § 2 mom. samt 44 kap. 15 § 2 mom., sådana de lyder, 10 kap. 10 § 1 mom. 2 punkten och 11 § 2 mom. i lag 875/2001 samt 44 kap. 15 § 2 mom. i lag 400/2002, som följer:

10 kap.

Om förverkandepåföljder

10 §

(Som i RP)

11 §

Särskilda bestämmelser

— — — — —
Om skadestånd eller återbäring av obehörig vinst har betalats eller dömts ut efter det att avgörande som avses i 2 § 3 mom. har meddelats, kan förverkandepåföljden verkställas mins-

kad med motsvarande belopp. Om förverkandepåföljden redan har verkställts, kan Rättsregistercentralen efter en skriftlig ansökan av den berörda personen besluta att motsvarande belopp ska betalas av statens medel. *Trots vad som föreskrivs någon annanstans i lag om sekretess har den berörda personen rätt att för sin ansökan få uppgifter av Rättsregistercentralen om verkställigheten av ovan nämnda förverkandepåföljd.* Om det görs flera än en ansökan som grundar sig på samma brott, ska ansökningarna avgöras samtidigt, om inte detta orsakar de sökande oskäligt men. Om inte den verkställda förverkandepåföljden räcker till för att betala alla fordringar, sker betalning i förhållande till fordrarnas storlek, med iakttagande i tillämpliga delar av 17 och 18 kap. i konkurslagen (120/2004). Den som är missnöjd med Rättsregistercentralens beslut har rätt driva talan vid tingsrätten på den ort där käranden har sitt hemvist eller vid Helsingfors tingsrätt. Talan ska väckas inom en

månad från Rättsregistercentralens beslut. Om det väcks flera käromål med anledning av ansökningar som grundar sig på samma brott, ska käromålen prövas vid den tingsrätt där det första käromålet väcktes. Andra tingsrätter än den nämnda tingsrätten ska överföra käromålet till den tingsrätten. Staten, som företräds av Rättsregistercentralen, är svarande i målet.

— — — — —

44 kap.

Om brott som äventyrar andras hälsa och säkerhet

15 §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

2.

Lag

om ändring av lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 2 § 5 mom. och 52 §, av dem 2 § 5 mom. sådant det lyder i lag 16/2011, och
fogas till 1 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 224/2008 och 462/2011, nya 3 a- och 3 b-punkter samt till lagen nya 45 a och 45 b § som följer:

1 §
(Som i RP)

2 §
Påföljders verkställbarhet

Bestämmelser om verkställbarheten av ett avgörande där ett djur döms förverkat till staten och som har samband med djurskyddsbrott finns

i 17 kap. 23 a § 4 mom. i strafflagen. Bestämmelser om *verkställbarheten* av ett föreläggande av en domstol om att avliva djur finns i 44 kap. 15 § 2 mom. i strafflagen. På verkställbarheten av ett föreläggande av en domstol enligt 22 § 3 mom. i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation om att ett nätmeddelande ska göras oåtkomligt och utplånas tillämpas vad som i 1 mom. föreskrivs om verkställbarheten av ett avgörande där en förverkandepåföljd har bestämts.

4 kap.
Förverkandepåföljd

45 a, 45 b och 52 §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 20 mars 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Anne Holmlund /saml
medl. Arja Juvonen /saf
Suna Kymäläinen /sd
Antti Lindtman /sd
Markku Mäntymaa /saml
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Aino-Kaisa Pekonen /vänst
Jaana Pelkonen /saml

Arto Pirttilahti /cent
Kristiina Salonen /sd
Jani Toivola /gröna
Kari Tolvanen /saml
Kaj Turunen /saf
Peter Östman /kd
ers. Anne Louhelainen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Tuula Sivonen.